„JSEM RUS“

1) Název lekce jsme si vypůjčili z vlastenecko-propagandistické písně ruského zpěváka Jaroslava Drozdova Jsem Rus (Ja russkij). Mezi příznivci Putina je nesmírně populární, my se ale zamyslíme nad jinými Rusy. V pracovním listu najdete sedm variant ruského osudu. Rozdejte si je vy skupinách, každý si zvolte jednu identitu a odpovězte na otázky. Pokud budete potřebovat kontext (např. co byla válka v Afghánistánu apod.), použijte internet.

Alina, 16 let, Chabarovsk na jihovýchodní Sibiři

Alina žije s matkou, otec je v armádě. Ve škole se mluví o „speciální operaci“, nikdo neříká slovo *válka*, i když Alina ví, že v jí její otec bojuje. Její matka často pláče a často nadává – na otce, na vládu, na svůj život. Alinu prosívá, ať je opatrná. Ta se o tom všem otevřeně baví jen s nejbližší kamarádkou, internet sleduje jen přes povolené sociální sítě VKontakte a Telegram, většina dalších webů je zablokovaná. Tajně přes VPN sleduje TikTok, kde se dozvídá o realitě na Ukrajině.

Otázky pro Alinu:

Co o válce víš a čemu věříš?
Kde by ses mohla dozvědět pravdu?
Co by se stalo, kdyby ses ve škole ozvala?

Ljudmila, 50 let, malá sibiřská vesnice

Ljudmila je rozvedená, dělá v mlékárně. Její syn se nechal naverbovat kvůli penězům, vrátil se zraněný a mlčí, hodně pije, mámě pomáhá s opravami na domě, ale jinak s ní nemluví. Ljudmila v televizi poslouchá státní kanály, ale začíná pochybovat, už se to vleče. Sousedská komunita i ženy v práci se shodují, že za vším utrpením stojí zkažený Západ, ale Ljudmile může být Západ ukradený, zajímá ji jen její zničený syn a promluvy prezidenta Vladimíra Putina ji začínají dráždit. Na Ukrajině žije její sestřenice, už se neviděly víc než deset let.

Otázky pro Ljudmilu:

Co bys dnes řekla synovi, kdyby přišel, že chce jít znovu bojovat?
Proč začínáš pochybovat o státní televizi?
Máš vůbec s kým o tom všem mluvit?
Na co by ses zeptala své ukrajinské sestřenice, kdybys měla tu možnost?

Polina, 22 let, Moskva

Studuje mezinárodní vztahy, rodiče jsou velmi bohatí, Polina ráda nakupuje, sleduje módní trendy, nedávno dostala vlastní byt v centru Moskvy. Jako malá běžně jezdívala s rodiči do Evropy a USA na prázdniny a také nakupovat, jiní přátelé cestují, měla jet na měsíc do Londýna, ale rodiče jí odmítli dát peníze s tím, že v Evropě se teď chovají k Rusům hrubě kvůli „speciální vojenské operaci“ na Ukrajině. Polina ale o tom nic moc neví a ani ji to moc nezajímá, jen zkrátka chtěla do Berlína, co je na tom? Co ona s tím? S kamarády se o válce taky nebaví, jen si víc dávají pozor na pusu.

Otázky pro Polinu

Jak tě ovlivňuje režim, i když nejsi politická?
Cítíš se odpovědná za to, co Rusko dělá?
Proč tvoje okolí mlčí?
Co s tím uděláš?

Irina, 35 let, učitelka dějepisu z Petrohradu

Učí na prestižním gymnáziu, v letech 2011 - 2013 chodila na demonstrace proti Putinovi. Teď má skvělé místo, ale taky strach, bojí se, že ji někdo udá kvůli jejím přátelům v exilu nebo kvůli manželovi, IT specialistovi, s nímž sledují díky VPN nezávislou Meduzu a taky BBC. Ve škole jsou kontrolovány učebnice, stále přicházejí nové instrukce nabádající vyučující, aby vedli studenty proputinskému patriotismu. Ví, že ji žáci bedlivě sledují, někteří mohou být udavači, někteří ale mají v očích otazníky a Irina se před nimi stydí.

Otázky pro Irinu

Jak vnímáš svůj strach? Stydíš se za něj? Viníš z něj někoho?
Co ti brání odejít z práce? Co ti brání odejít ze země?
Jak můžeš žákům ukázat pravdu, když ji nesmíš říct?

Sergej, 60 let – bývalý disident

V 80. letech vydával nezávislý časopis a inicioval petici za svobodu slova, byl krátce vězněn, ale později propuštěn, na konci osmdesátých let hltal nově vydávanou kdysi zakázanou literaturu, podporoval demokratické změny po rozpadu SSSR a podílel se na vzniku organizace Memorial. Kdysi doufal, že Rusko bude svobodné, ale stalo se toho příliš mnoho, Čečensko, nástup Putina, vražda Politkovské a Němcova, jeho přátelé jsou v exilu, ve vězení nebo mrtví. Má děti a vnuky, o politice s nimi nikdy nemluvil a nechce s tím začít.

Otázky pro Sergeje

Proč jsi se tehdy nebál protestovat, a proč mlčíš dnes?
Kdy sis naposledy připadal svobodný?
Co bys vzkázal dnešním mladým Rusům?

Boris, 68 let, veterán války v Afghánistánu

Sloužil v 80. letech, přišel v boji o přátele, prožil tvrdý návrat domů, hodně pil, dodnes má noční můry. Stát ho po návratu ignoroval, ale teď ho zvou na besedy a tleskají mu jako hrdinovi, on ale všechna pozvání odmítá. Nesnáší televizi, noviny nečte, do ničeho se nemíchá, už je v důchodu, má dva psy a jim věnuje všechen čas. O lidech si nic dobrého nemyslí. Jeho vnuk se chce nechat naverbovat – chce „bojovat za vlast jako děda“.

Otázky pro Borise

Co řekneš vnukovi, který chce jít bojovat, aby byl „jako děda“?
Jak se díváš na to, že se opakuje historie?
Cítíš, že tě režim používá pro propagandu?
Co bys vzkázal dnešním mladým Rusům?

Alexej, 25 let, uprchlík z Rostova na Donu

Vystudoval management, odešel do Gruzie, aby se vyhnul mobilizaci. Cítí se vykořeněný, má pocit, že „nikdo Rusy nechce“, a to ani tady v Gruzii, kde každý umí i rusky. Mladí Gruzínci se na něj dívají svrchu, všude po Tbilisi jsou protiruské nápisy, běžně potkává ukrajinské uprchlíky, stydí se před nimi, ale zároveň má vztek – je hrdý na svou rodnou zem, i když Putina rád nemá. Štve ho, že se lidi navážejí do Ruska a uvažuje o návratu.

Otázky pro Alexeje

Proč jsi odešel a nelituješ toho?
Jak se na tebe dívají cizinci?
Cítíš se být zrádce, nebo oběť?
Mohl jsi proti válce něco udělat?

2) **Každý představte svůj osud ostatním včetně odpovědí.**
3) **Diskutujte ve skupinách:**

a) *Co pro vás bylo zvlášť obtížné nebo nesrozumitelné?*
b) *Která postava to má nejtěžší?*
c) *Co by mohl každý z nich udělat, kdyby chtěl odpor projevit?*
d) *Kým byste chtěli být, kdybyste si museli vybrat, a proč?*

4) **Napište každý krátký dopis „té své“ postavě, kterou jste si vybrali v bodě d. Co byste jí chtěli vzkázat zvenčí? Co byste jí poradili?**